

A legurbánusabb város

– beszélgetés Szekernyés János temesvári íróval, művészettörténéssel –

– *Sétálva jöttünk ide, a város főterére. Temesvár nagyon szép. Tereit, házait megkímélte a történelem?*

– Ha csak az urbanisztikai részét nézzük, azt kell mondanunk, hogy Temesvár kétszeresen tervezett város. Nagyon régi település, 1173 óta említik az oklevelek, de középkori műemléke egyáltalán nincs. Amikor az osztrákok 1716-ban kiűzték innen a törököket, lebontottak mindent, ami a régi időkből származott, a középkori várat, a török kori építményeket, és alapjaikon új várost építettek, amelyet mérnökök terveztek. Ezért az Óvárosban az utcák, a terek mértani pontossággal szabályozottak, szinte azt mondanám, hogy ridegek. Fejlődött a város akkor is, amikor ezt a régi osztrák városmagot feladták (garnizonváros volt, és a várfalak eléggé béklyóban tartották), és kialakították a XX. század eleji modern Temesvárt. A XIX. század utolsó évtizedében ugyancsak mérnökök dolgozták ki a városrendezési terveket (nevezetesen Kovács Sebestény Aladár és Ybl Lajos): az akkori várterület megmaradt a város szívének, ezt sugár- és körutak rendszerével kötötték össze a közben kialakult külvárosokkal. Az így kialakított városképet a két világháború között, sőt a szocializmus első évtizedeiben is tiszteletben tartották, ezért szokták Temesvárra azt mondani, hogy Románia legurbánusabb, legvárosiasabb városa. A sugárutak, a terek tagasak, nincsenek kacsaringók, nincs zsúfoltság, és mi-

vel a várterület és a külvárosok között elnyúló vársíkok eléggé gazdag terepet kínáltak, még a Ceaușescu-diktatúra idején divatozó nagy bontások, városrombolások idején is viszonylag kevés esett áldozatul a régi városrészek közül.

– *Ez a tér látványában is a történelemtől mesél...*

– A Dóm tér a régi várnak a központi piactere. A tere meghatározó, annak köznyelvi elnevezését adó épületet maga a római katolikus székesegyház, a barokk építészet egyik kelet-közép-európai remeke. Fischer von Erlach tervei alapján kezdték el építeni a XVIII. század elején, egészen pontosan 1736-ban rakták le az alapkövét, és bécsi mesterek munkái, festményei, szobrai ékesítik a belsejét is. XVIII. századi, tehát jórészt barokk épületek szegélyezik a tér másik két oldalát is, az egyik oldalon ugyanis az egykori vármegyeháza épülete foglalja el a térnek a felét. Már jó húsz esztendeje restaurálják, és ha kész lesz, a Szépművészeti Múzeumnak szolgál majd hajlékúul. A római katolikus székesegyházzal szemközti oldalon pedig a görögkeleti püspöki székesegyház található, amelyet ugyancsak a XVIII. században építettek, barokk stílusban. Külön érdekessége az ikonosztáz, amely a szerb Tizianónak nevezett Constantin Daniel szentképeiből áll össze, ő nyugati iskolát végzett, és nagyon eredeti módon ötvözte a bizánci hagyományt a nyugati festészet eredményeivel. Mellette, a templom két oldalán található a szerb püspöki palota és az egykori szerb iskola épülete. A tér másik részén áll A Hét Választófejedelemhez címzett egykori fogadó épülete, amely ma iskolaépület, ott található a hajdani kanonoksor is. A tér másik csücskében egy Zsolnay-majolikával díszített, kimondottan szecessziós épületet láthatunk, Jakab Dezső és Komor Marcell építészpáros tervezésében (akik a marosvásárhelyi Kultúrpalotát, a szabadkai Városházát és Budapesten is jó néhány jellegzetes, díszes, magyaros szecessziós épületet terveztek). Ugyancsak a szecesszió építészetéhez tartozik az úgynevezett Brück-palota, földszintjén gyógyszerházzal, amelyet Székely László, Temesvár sorrendben első főépítésze tervezett, és ugyancsak ő képezte ki és alakította át szecessziós stílusban az egykori Dél-Magyarországi Gazdasági Bank épületének a homlok-

zatát is. A Dóm téren tehát a barokk és a szecesszió jól harmonizál egymással. A tér tágas közepén ott áll az ugyancsak barokk stílusú Szentháromság-szobor az 1730 és 1741 között dühöngő pestisjárvány áldozatainak emlékére.

– *Hány vallás és hány nemzetiség él ebben a városban?*

– Ami a vallásokat illeti, nehéz választ adnom. Először is vannak a hagyományos történelmi egyházak, mint például a római katolikus egyház, amely hosszú időn keresztül, az egykori Csanád egyházmegyei püspökség örököséként, a legerősebb egyház volt Temesváron. Tudomásom szerint ma is tizennégy vagy tizenöt temploma van. Sorrendben következhet a román görögkeleti egyház, amelynek most érseksége van Temesváron, legfőbb temploma a központban található nagy székesegyház. Az utóbbi esztendőben erőteljes templomépítésbe kezdtek, és a szocializmus korabeli szomszédos lakónegyedekbe is sorra építenek új templomokat. Ugyancsak görögkeleti a szerb egyház, övé maradt a két ortodox közösség szétválása után a püspöki székesegyház. Jelenleg nincs kinevezett püspökük, csak egy vikárius, de a verseci püspök rendszeresen látogatja az itteni szerb közösséget a jelesebb ünnepeken. Hosszabb időn át az osztrák hatóságok tiltották a protestánsok letelepedését a Maros és az Al-Duna közötti tartományban. Csak a vármegye rendszer 1779-es visszaállítására, valamint a császári türelmi rendelet megjelenése után kezdtek megjelenni lutheránusok és reformátusok is a Bánság területén. Temesváron az evangélikusok és a kálvinisták 1825-ben alapították meg az „egyesült protestáns eklézsiát”, amely

1891-ben szakadt ketté. Az evangélikusoké maradt a közösen emelt templom, míg a reformátusok lelkészük, Szabolcska Mihály vezetésével 1902-ben impozáns bérpalotát emeltek az Erzsébetvárosban, amely egy tágas imatermet is magában foglalt. Az Ady Endre által – aki egyébként pár hónapig ugyancsak itt élt és díjnokként dolgozott a Béga-parti városban – végzetesen megbélyegzett pap-költő közel három évtizeden át szolgált Temesváron, s az irodalmi harcokat követően is

köztiszteletnek örvendett Bánság-szerte. Emlékét márványtáblák őrzik és idézik a református bérház homlokzatán, valamint a szószék mellett az imaházban is. Szabolcska Mihály kései utóda volt a paplakban és a gyülekezet élén Tőkés László, akinek konok ellenállása s kitartása az 1989-es romániai véres események kirobbanásához vezetett... Napjainkban immár négy eklézsia tömöríti Temesvár kálvinistáit. Az Újkissoda negyedbeli gyülekezet templomépítésbe fogott, s a Gyárvárosban lassan emelkednek a Makovecz Imre tervezte „szárnyas templom” falai, amelyben az Új Erzedév eklézsia tagjai fognak majd fohászzkodni Istenhez. Új templomot építenek az Erzsébetvárosban a román görögkatolikusok is, akik visszakapták ortodox testvéreiktől gyárvárosi templomukat, míg a római katolikus püspökség átadta nekik az irgalmasrendi szerzetesek egykori templomát. Él Temesvárott néhány unitárius vallású magyar is, akiket a nagyváradi lelkész szokott nagyobb ünnepekkor felkeresni. Az istentiszteleteket rendszerint a lutheránusok gyülekezeti termében szokták megtartani.

Szinte minden városrészben működött zsinagóga, mert Temesváron jelentős zsidó közösség élt, sajnos a létszámuk mára erősen megcsappant. Működik itt baptista egyház is, külön templomuk van a román baptistáknak, illetve a magyaroknak. És természetesen az utóbbi időben sok templomot emeltek az úgynevezett neoproteštáns egyházak is, a pünkösdisták, a Jehova tanúi vagy az adventisták. Azért mondom, hogy zavarban vagyok, mert már szinte nem is tudom a vallásfelekezetek számát. Növekvőben van a muzulmánok közössége is. Újabban tért hódítanak a

kevésbé hagyományos vagy a távol-keleti egyházak is, mint a Bahái, de egyéb gyülekezetek is megjelentek Temesváron.

– *Hátráljunk vissza az időben! Temesvárt, akármilyen kicsi vár volt is, elfoglalni soha nem tudták. Mindig valamiféle megállapodással került az ellenség kezére. Minek tulajdonítható ez?*

– Furcsa már maga a városnak a neve is, hiszen jelenlegi területén a Béga-csatorna folyik keresztül. Valamikor ez az egész tájegység hatalmas mocsárvilág volt, és a két folyóvíz, a Béga-csatorna, illetve az ide jelenleg tíz kilométerre folyó Temes egységes vízrendszert alkotott. Tudjuk, hogy a tájegység mai neve, a Bánság is osztrák „huncutság”, mert a középkorban még Temesköznek hívták. Ez a mocsárvilág jelentette az egykori Temesvár erősségét, a várfalakat ugyanis kizárólag a csapásokat, gázlókat jól ismerő emberek tudták megközelíteni. Maga Dózsa György is, amikor meg akarta ostromolni a várat, arra készült, hogy a vízfolyást elterelje a várfalak mellől, hogy egyáltalán közel tudjon férkőzni hozzájuk.

Temesvár a történelem során kilenc ostromot állt ki, de harcban valóban egyszer sem sikerült elfoglalni. Például Losonczy István, az utolsó magyar várkapitány is szerződéssel adta át a túlerőben levő oszmánoknak. De ne felejtjük el, hogy Buda vára már 1541-ben elesett, Temesvár pedig 1552-ig tartotta magát. A túlerő szorítására Losonczy végül arra kényszerült, hogy feladja a várat, de szerződésben kikötötte, hogy seregével és a vár lakókkal elvonulhat a közelben levő Lippa és Solymos várába. Persze az oszmánok ezt nem tartották be, és lemészárolták őket.

Aztán 164 esztendővel később, 1716-ban Savoyai Jenő egyezett meg a várat ugyancsak tartani akaró törökökkel, hogy szabad elvonulást enged nekik. A török helyőrség és az itteni török lakosság, illetve a velük tartó kurucok ezer szekéren elhagyhatták Temesvár várát, és az innen mintegy hatvan kilométerre levő Versecre vonulhattak. Az osztrákok lovagiasabbak voltak ilyen tekintetben, és nem bántották az elvonulókat.

Ez a mocsaras vidék ugyanakkor sok szempontból hátrányt is jelentett a településnek. A régi város, azaz XVIII–XIX. századi épületeink jelentős része még facölöpökre épült. Ezek a facölöpök addig, amíg a talajvíz szintje magas volt, és vízben álltak, nem is okoztak problémát. De a város növekedésével és átépítésével a talajvíz szintje a város több részén leapadt, mire ezek a cölöpök elkezdtek korhadni, engedni. Temesvár belvárosában már látható néhány megroggyant vagy éppen rommá omlott ház, mert nagyon nehéz megfogni a talajt ezek alatt a régi épületek alatt.

A mocsarakat az osztrákok tüntették el még a XVIII. században azáltal, hogy megásták a Béga-csatornát, és szabályozták a helység vízrendszerét. A Béga-csatorna – a Duna mellett – hosszú időn át ennek az országrésznek az egyedüli hajózható vize volt. Nagy nyereséget jelentett, mert maga a Bánság jelentős gabonatermesztő és állattenyésztő vidék volt, és az itteni termékeket viszonylag könnyen és olcsón, vízi úton fel tudták szállítani egészen Budapestig, Bécsig vagy délre, Bukarestig, Bräiláig, illetve a tengeren keresztül távolabbi vidékekre is. Később, amikor Temesvár a XVIII. századtól kezdve erős ipari központtá vált, a nyersanyagot vízen lehetett ide szállítani, az ipari termékeket pedig el lehetett juttatni a világ bármely részére. Ezt a csatornarendszert már a XVIII. században zseniálisan építették meg: a két folyót, a Temest és a Béga-csatornát zsiliprendszerrel, csatornákkal összekötötték úgy, hogy a vízfölösleget mindig le lehetett vezetni a Temesbe. Temesvárt, azt leszámítva, hogy kisebb patakok, ercskék időnként megduzzadtak és kissé kiöntöttek, azóta nem fenyegette komolyabb árvíz. Ugyanakkor a Temes vizéből aszályosabb esztendőkből megfelelő vízmennyiséget lehetett áttemelni a Begába, hogy a hajózási szintet tartani lehessen. Ez a szabályozás még a trianoni szerződésig, illetve kisebb mértékben a két világháború között is működött, és a Begán jártak a hajók. A hajózás végét a Tito-ellenes periódus jelentette. Nemcsak a zsiliprendszereket zárták le (mert a hajók egészen a Tiszáig feljutottak), hanem rácsokat építettek magára a folyóra is. A Temesváron és környékén vízbe fúlt embereket vagy öngyilkosokat hosszú időn át általában az óteleki rácsrendszerek fogták fel. Ez a falu egyébként a 2005-ös árvíz által sújtott települések közé tartozik, de érdekes módon nem a mellette folyó Béga-csatorna öntötte el, hanem a tíz kilométerrel távolabbi Temes. Az a helyzet, hogy a folyók viszonylag jól megépített, gátakkal védett egész rendszerét, medrét nem nagyon tartották rendben, és emiatt időnként kiöntenek.

– *Temesvár sajátos története nem mindig esik egybe Magyarország történelmének fő irányjaival. Elég, ha csak azt nézzük, hogy Temesvárnak milyen szerep jutott az 1848–49-es forradalom és szabadságharc alatt...*

– Valóban nagyon különös szerepe volt, és ha jól megnézzük, az eseményeknek lényegében két szakasza volt. A forradalom kitörését Temesváron is, akár az akkori Magyarország minden településén, kitörő örömmel fogadták. A pesti események híre 1848. március 18-án érkezett meg, mindjárt nagygyűléseket tartottak, melyeknek az egyik vezérszónoka egyébként a reformkorban a pozsonyi országgyűlésen többször szereplő Vukovics Sebő volt, aki később a forradalmi kormány

igazságügy-minisztere lett. Akkor még Temesváron tartózkodott, s egy ideig kormánybiztosként működött, ezeken a rendezvényeken pedig vezető szerepet vitt. Tudjuk azt is, hogy a régi városháza terén négy szabadtéri oltárt állítottak fel, és itt hálaadó istentiszteleteket tartottak a római katolikusok, a görögkeletiek, a protestánsok és a zsidók. A teret akkor Szabadság térnek nevezték el, de volt a városban természetesen Szabad Sajtó utca is. Temesvár polgársága, habár többségében német nemzetiségű volt, teljes mellszélességgel kiállt a forradalom eszméi mellett, a város akkori polgármestere (aki Temesvár monográfiáját is megírta), Johann Nepomuk Preyer kimondottan a forradalom híve volt, és magyarpárti politikát képviselt, mint különben a vármegye vezetősége is. A városban állomásozó katonaság azonban más állásponton volt. Temesvár ugyanis erős, katonasággal bőségesen megrakott garnizon, azaz katonaváros volt, s ez a katonaság a császári pátens megjelenésekor (1848 októberében) úgy döntött, hogy kitart a császár mellett. Ebből kifolyólag kellett aztán a magyar honvédségnek, a magyar forradalmi seregnek megostromolnia Temesvárt. Az ostrom a nagy erdélyi győzelmek után, 1849 áprilisában kezdődött, amikor április 25-én Bem József a seregei élén Temesvár falai alá vonult, és az egykori Freidorf,

a későbbi Szabadfalu határában verte fel táborát. Két irányból, délnyugatról, majd pedig északkeletről, az úgynevezett Vadászerdő területéről masszívan ostromolták Temesvárt, s odáig jutottak, hogy bár a várat ők sem nagyon tudták bevenni, a lakosság nagy hányada már több hullámban elhagyta a várat, mert fogytán volt az élelem, és betegségek ütötték fel a fejüket. Közel álltak ahhoz, hogy feladják a várat, amikor megérkeztek az osztrák felszabadító seregek, amelyeket nem más, mint Julius Haynau tábornok vezetett. 1849. augusztus 9-én Temesvár és Szentandrás község között volt a magyar szabadságharcosok utolsó nagy csatája, amely sajnos vereséggel zárult, és tudni kell, hogy Görgey ennek hírére tette le később a fegyvert az ide mindössze hatvan-egynéhány kilométerre levő Világosnál.

Klapkának, Komárom hős védőjének nevét természetesen mindenki ismeri Temesváron, de hőseink között említhetjük Ormós Zsigmondot, Vukovics

Sebőt, Lonovics József csanádi püspököt, Horváth Mihályt, aki ugyancsak csanádi püspök volt, és a forradalmi kormányban miniszter lett. Kiss Ernő aradi vértanú tábornok Temesváron született, és ugyancsak erős szálak fűzték a környékhez Lázár Vilmost. Vécsey Károly pedig talán még hosszabb ideig vezette a temesvári ostromot, mint Bem tábornok. Temesvárnak tehát fontos szerep jutott 1848-ban, ezért nem véletlen, hogy a negyvennyolcas szellem a mai napig elevenen él. Azon a helyen, ahol Bem a szárnysegédjét, Petőfi Sándort őrnaggyá léptette elő, emlékmű áll, és március 15-én mindig kivonul hozzá az itteni magyarság, de emlékművek állnak a Józsefvárosban, Győrődön is, azokon a helyeken, ahol az ostrom alatt elesett honvédeket eltemették.

– *Mióta foglalkozik Temesvár történetével?*

– 1965-ben kerültem ide, már negyvenedik esztendeje vagyok itt. Nem az első naptól kezdve foglalkozom Temesvár történetével. Kedves volt tanárom, Balogh Edgár korán besorolt a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon munkatársai közé, és ennek kapcsán leveleivel bombázott, adatokat, szócikkeket kért, s így arra kényszerített, hogy nagyon sok időt töltsék a könyvtárban, és sok könyvet, újságg kollekciót lapozzak át. Az embernek ilyenkor egyebekben is megakad a szeme, és hamar rájöttem arra, hogy a korabeli újságokban, egykori történelemlétkönyvekben nagyon sok olyan adat vagy érdekes utalás van, amelyekről a temesváriak közül még a pallérozottabb értelmiségiek sem nagyon tudnak. Elkezdtem kedvtelésből is foglalkozni a város történetével, s talán előnyömbre vált, hogy nem vagyok született temesvári, mert így mindig bizonyos távolságból, nagyobb rálátással, lokálpatrióta elfogultság nélkül tud-

tam viszonyulni a dolgokhoz. Ugyanakkor persze hátrány is volt, hogy nem itt nőtem fel, mert nekem szinte meg kellett tanulnom Temesvárt.

– *Hány írása jelent már meg Temesvárról?*

– Ezt őszintén szólva kapásból nem tudnám megmondani, mert még a könyvek számát sem tudom, de mivel én tizenhét évig az akkor Bukarestben megjelenő *A Hétnak* voltam munkatársa, ahol szívesen fogadták a helytörténeti vonatkozású közléseket is, nagyon sok cikket, tanulmányt, kis esszét közöltem Temesvárról és itteni emberekről vagy eseményekről. Több mint tíz esztendeje közli a *Heti Új Szó*, a város magyar nyelvű hetilapja, Temesvár kövei című helytörténeti sorozatomat, amely immár közelít a háromszázadik egész újságcikkoldalas folytatáshoz. Az olvasók és a szerkesztők is kedvelik ezeket az írásokat, amelyek a város eltűnőben levő múltját próbálják utcáról utcára haladva megragadni, felidézni. Szívesen közlik s előszeretettel olvassák. Sokan hívnak fel telefonon is, akik többet szeretnének megtudni egy-egy épületről vagy emlékműről.

– *Temesvár mintha a maga képére formálta volna, összebékítette volna az ide kerülő, itt élő nemzetiségeket. S ez az egységbe fogott sokszínűség új minőségeket teremtett.*

– Ez valószínűleg így van. A nemzetiségek összekeveredtek, egyre több a vegyes házasság, ami miatt a nemzetiségi indulatok nem forrhatták ki magukat. A régi temesváriak és bánágiak belenőttek a toleranciába, a másság elfogadásába. Sajnos már Temesváron sem éppen annyira rózsás a helyzet, mint ahogy látszik, megahogy a temesváriak maguk is hirdetik. El kell mondani azt, hogy a város jellege, karaktere az utóbbi fél évszázadban gyökeresen megváltozott azzal, hogy nemzetiségek, etnikumok tűntek el. Itt elsősorban a Temesvár szellemi karakterét meghatározó németiséget említeném. (Sokan azt mondják, nem is német, hanem inkább osztrák város volt, ugyanis, míg a környéken a német birodalomból ide telepített svábok laktak, a városban inkább osztrák hivatalnokok, osztrák mesteremberek éltek.) A német szellemiség mindenképpen erősen rányomta bélyegét a városra. Most pedig épphogy létezik, s ez megérződik az utcán, a közintézményekben, mindenütt. Erősen megcsappant a zsidóság száma is. Valamikor vagy 14 ezer zsidó élt itt (a város lakossága akkor még nem érte el a százezret), most alig négyszázan vannak, ha jól tudom. Az ő hiányuk is érződik, mert kultúrapártoló réteget alkottak. Ugyanakkor nagyon nagy számú betelepülő jött a városba, akik más szellemiségben nőttek fel, más hagyományt hoztak, s inkább azt próbálták megőrizni ahelyett, hogy a város hagyományos szelleméhez idomultak volna. Bizony akadnak néha konfliktusok is, pedig Temesváron nem volt divat, hogy rászóljanak az emberre villamoson vagy máshol, hogy beszéljen románul. Most már sajnos ilyesmi is előfordul. A város azzal büszkélkedik, hogy a legurbánusabb városa Romániának, ez a külsejét tekintve így is van, szellemiségében azonban nem. A betelepülés aránya olyan nagy volt, hogy a város már nem tudta magához nevelni a betelepülőket, és sok szempontból falusias szokásokat vett fel, aminek szintén megvannak a következményei. A helyzet tehát sokkal bonyolultabb, Temesvár sok szempontból valóban az élvonalhoz tartozik, de ha egy kicsit megbolygatjuk, a helyzet közel sem rózsás.

– *Miből élt és él a város?*

– Szerencsére volt és van ipara. Egyik negyede a XVIII. század eleje óta a Gyárváros nevet viseli. A városfertály első gyárát 1718-ban állították üzembe. A sörgyár napjainkban is eredeti helyén működik. A selyemgyár is a város első ipari létesítményei sorába tartozott. Temesvár még a közelmúltban is azzal kérkedhetett, hogy Fiume után itt működött az osztrák monarchia legnagyobb dohánygyára. Már a XIX. századtól kezdve nagyon sok nagyvállalat létesült Temesváron, és ez a folyamat folytatódott a két világháború

között és a kommunizmus éveiben is, egész nagy ipartelepek létesültek, mint a Buziasi úti ipartelep, Temesváron működött és működik egy bányaipari gépeket gyártó nagyvállalat is. Ezeknek a gyáraknak egy része a változás után profilt változtatott, vagy magánosították őket, és más rendeltetést kaptak. Megjelentek új befektetők is, a Continental gumibroncsgyártó, a Solectron elektronikai cikkek gyártó cég, nagyon sok vállalat létesített gyártelepeket, úgyhogy itt romániai viszonylatban a munkanélküliségi arány nem túl magas. Nagyon sok olasz befektető érkezett, akik egyrészt ipari üzemeket mű-

ködtetnek, ők vásárolták meg például a város környéki volt tévesz valamennyi istállóját, ahol cipőgyárakat rendeztek be, sok földet vásárolnak, a lakosság is nagyjából ebből él. Természetesen ezen a téren sincs minden rendben, nagyon sok fiatal települ ki, vagy megy vendégmunkásnak Magyarországra, Németországba, Kanadába.

– *A temesváriak leleményesek. Ezt történelmi tapasztalatok is igazolják...*

– Azt szokták mondani, hogy hagyományait tekintve Temesvár inkább kereskedőváros volt, mint művészeti központ. Ez a kereskedelmi szellem az utóbbi években újra megjelent, megerősödött, és a művészeti életben is megnyilvánul. A művészek egy része feltalálja magát az új körülmények között.

– *Minek köszönhető, hogy a városnak van egy ilyen fajta lokálpatrióta szellemisége?*

– Ennek ugyancsak több oka van, de azt hiszem, hogy itt elég komoly szerepet kezd kapni a civil szféra. Van például egy jórészt román fiatal írókból szerveződött társaság, Ariergárdának nevezik magukat, akik odáig mentek, hogy kivonultak egyes romokhoz meg különböző kirívóbb reklámépítményekhez, és ott tartották gyűléseiket, vagy kiállítást rendeztek, éppen azért, hogy felhívják a figyelmet a helyzet lehetetlen voltára. Fokozott a nyomás az egyes alkotóközösségek részéről is, hogy a város vezetősége vagy a városi tanács ne engedélyezzen semmilyen durva összképromboló megnyilvánulást. Amikor felmerült egy szupermarket építésének a terve épp itt, a közelünkben, a Rózsabarátok Társaságától a Műépítésszek Szövetségéig nagyon sokan beadvánnyal fordultak a város vezetőségéhez,

hogy a város egyik nevezetességét, az úgynevezett Rózsaparkot mégsem lehet tönkretenni, és ezt pillanatnyilag sikerült is meggátolni.

– *A román politika sokszínűsége itt is érvényesül?*

– Ha jól tudom, Romániában vagy 160 bejegyzett párt működik, és szinte valamennyinek van temesvári leágazása és szervezete, de a város vezetőségét természetesen a nagyobb pártok alkotják. Temesvár különlegességét az is fokozza, hogy immár a harmadik mandátumát tölti a polgármesterünk, aki történetesen egy parlamentbe be sem jutott történelmi pártnak, a Parasztpártnak az országos elnöke. A temesváriak nem törődtek a politikai nyomással – mert az is volt, hiszen a kormányon levő pártok is indítottak jelöltet –, hanem szavazataikat a „megszokott” Gheorghe Ciuhandura adták, akinek a munkájával többé-kevésbé mindenki meg van elégedve.

– *Mit szeretne, mit kíván a városnak mint helytörténész, művészettörténész?*

– Maradjon meg az arculata, hadd legyen mindig a „parkok városa” vagy a „virágok városa”, ahogy az a román köztudatban állandó jelzőjévé is vált, tehát hogy a zöldövezeteiből lehetőleg minél többet megtartsa a terjeszkedő tőke ellenére is. Remélem azt is, hogy a Béga tervezett hajózhatóvá tétele előbb-utóbb bekövetkezik, mert ennek turisztikai és gazdasági szerepe egyaránt lenne, nem beszélve az esztétikumról – mennyivel jobban nézne ki a város egy elposványosodott csatorna nélkül, hajókkal, sétahajókkal. Remélem azt is, hogy a műépítésszek olyan épületeket fognak tervezni, amelyek modern vonásaik mellett átmentenek valamit a régi város jellegéből is. ■